

УДК 316.334.56

Місто як підсистема соціально-просторової організації сучасного суспільства

О.В. СЕНЮРА

Технологічний коледж Національного університету «Львівська політехніка», м. Львів,
E-mail: senyraoksana@mail.ru

Авторське резюме

У статті розглянуто місто як підсистему соціально-просторової організації сучасного суспільства, як поєднання соціального складу населення та ієрархічно організованого простору статусів і груп, які постійно відтворюються завдяки процесам соціальної мобільності. Особлива увага приділяється соціальному простору як теоретичної моделі структурування суспільства, в якому виділено горизонтальний та вертикальний зрізи, узгодженість яких детермінована соціальними інститутами, завдяки яким відбувається згуртування прагнень, відносин, дій індивідів, що в цілому забезпечує соціальну стабільність суспільства. Аналізуються класичні і сучасні соціологічні концептуальні підходи до вивчення проблем соціології міста, які різняться своєю актуалізацією проблематики. Розглянуто закономірності формування і розвитку міст крізь призму економічного, соціально-економічного, функціонального, екологічного та соціологічного підходів. Проаналізовано основні напрямки розвитку досліджень щодо факторів трансформації соціального простору міста. Одним із найважливіших напрямків досліджень є вивчення стратифікованого соціального простору сучасного міста, в якому приналежність до групи, верстви чи страти визначається за наявністю соціокультурного потенціалу (рівень освіти, кваліфікації, професіоналізму індивідів, особливості способу й якості життя), соціального престижу, політичного потенціалу (наявність владних і управлінських функцій), економічного потенціалу (власність, доходи і рівень життя).

Ключові слова: соціальний простір міста, стратифікований простір, соціально-просторова організація міста, трансформація соціального простору.

The city as a subsystem of the social and spatial organization of modern society

O.V. SENYURA

Technology college of Lviv polytechnic national university, Lviv, Ukraine,
E-mail: senyraoksana@mail.ru

Abstract

The city as a subsystem of the social and spatial organization of modern society is considered in this article as a combination of public and social hierarchically organized space status and groups that are constantly reproduced through the process of social mobility. Particular attention is paid to the social space as a theoretical model of structuring society in which horizontal and vertical sections are selected, which consistency is determined by social institutions that rally aspirations, relationships, actions of individuals, which generally provide social stability of the society. Classical and modern sociological conceptual approaches to the study of problems of sociology cities that vary its mainstreaming issues are constantly analyzed. The regularities of formation and development of the cities through the prism of economic, socio-economic, functional, ecological and sociological approaches are considered in the article. The basic directions of research concerning on factors transforming social space of the city were analyzed. One of the most important areas of the research is the study of stratified social space of the modern city, which belongs to a group, stratum or element segments and is defined by the presence of socio-cultural potential (education, training and professionalism of individuals, especially the method and quality of life), social prestige, political potential (existence of governmental and management functions), the economic potential (of property, income and living standards).

Keywords: social space of the city, stratified space, socio-spatial organization of the city, the transformation of social space.

Постановка проблеми. В сучасній соціології спостерігається підвищення уваги до тематики, спрямованої на дослідження соціального простору в його різноманітних вимірах, у якому безперервно відбуваються зміни соціальної структури. Мова йде, насамперед, про зміни у просторі міста, його розвитку та трансформації, оскільки місто являє собою складну соціальну систему, яка перебуває у постійному розвитку, що пов'язаний з об'єктивною потребою концентрації та інтеграції різних форм виробничої та інтелектуальної діяльності, розвитком наукової і культурної комунікації, що значно підвищує інтенсивність соціальних процесів. У соціальному просторі міста постійно відбуваються переміщення різних соціальних суб'єктів (індивідів, груп, верств), які отримали назву «соціальна мобільність». У сучасних умовах процеси соціальної мобільності більш інтенсивно протікають саме у великих містах.

Одним із найважливіших напрямків досліджень є ґрунтовне вивчення стратифікованого соціального простору сучасного міста. Провідними характеристиками цього простору вважають соціальну структуру, тобто склад, становище та відносини статусно-професійних груп, які постійно відтворюються та визначають динаміку й розвиток міста; соціальну стратифікацію як ієрархічно організований простір статусів і груп та соціальну мобільність як рух соціальних суб'єктів у цьому організованому просторі нерівності. З огляду на це, місто стає однією з підсистем соціально-просторової організації суспільства, в якому безперервно відбуваються процеси мобільності.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема простору в соціології є предметом вивчення багатьох дослідників. Так, після Р. Декарта, Т. Гоббса, Г. Лейбніца й інших великих мисли-

телів XVII ст. у соціології поняття соціального простору розглядали Ф. Ратцель, Г. Зіммель, Е. Дюркгайм, Р. Парк, Е. Богардус, Ф. Трешер, Л. фон Візе, П. Сорокін, П. Бурдьє, О. Філіпов, С. Літвінов та ін. Основоположниками теорії соціального простору вважають Г. Зіммеля і П. Сорокіна.

На сучасні теорії дослідження соціології міста впливали теоретичні положення Е. Дюркгайма, Г. Зіммеля, М. Вебера, Ф. Тьонніса й ін. Окремі проблеми розвитку міст вивчали вчені М. Тодаро, М. Паркінсон, А. Хардінг, А. О'Салліван, А. Лефевр, М. Кастельс. В американській соціології на початку XX ст. вивчення міста займалися Р. Парк, Е. Берджес, Р. Маккензі і Л. Вірт. Також серед дослідників проблем міського розвитку можна назвати таких російських вчених, як В. Рукавишнікова, О. Шкаратана, Н. Барбаш, Ю. Медведкова, Г. Лаппо, В. Трушкова й ін. Окремим аспектам сучасного міста присвячені праці українських учених В. Бакірова, Г. Безсокирної, О. Куценко, О. Кизілова, С. Макеєва, Л. Малес, О. Міхеевої, В. Пилипенко, Н. Победи, І. Попової, І. Прибиткової, О. Якуби та ін.

У статті представлено соціологічну інтерпретацію поняття соціального простору з метою розгляду його як теоретичної моделі структурування міста, де місто аналізується як підсистема соціально-просторової організації суспільства.

Виклад основного матеріалу. В умовах історичного розвитку суспільства та сучасної кризової ситуації важливим є ґрунтовне вивчення стратифікованого соціального простору сучасного міста. Зміни у соціальній структурі свідчать, що за природою ці процеси можна розглядати як глибоку трансформацію суспільства: змінився статус груп, які існували раніше та

виникли нові статусні утворення; погіршилося становище працівників висококваліфікованої розумової та фізичної праці; середні верстви внаслідок зубожіння перемістилися у стратифікованому соціальному просторі у нижні страти, а також надзвичайно зросла поляризація на багатих і бідних [8, с. 214]. Все це є ознаками руйнування старого соціального простору та зародження принципово нових відносин.

Відомо, що далеко не першим, хто заговорив про соціальний простір був П. Сорокін, який звернув увагу на недостатньо досліджене вивчення просторових уявлень у соціології і спирався на праці Е. Дюркгайма та Г. Зіммеля. Згідно з соціологічною теорією П. Сорокіна, соціальний простір, який він чітко розмежував з категорією трьохвимірного геометричного простору Евкліда, являється багатовимірний, оскільки є більше, ніж три варіанти групування людей за соціальними ознаками, що не збігаються одна з одною [7, с. 89]. Він вважає, що чим складнішою є диференціація населення, тим більше є параметрів простору, які констатують множинність критеріїв стратифікації, кожний з яких формується певним типом відносин і володіє власною автономною логікою [12, с. 1-8]. За П. Сорокіним, статус будь-якої людини в соціальному просторі визначається системою соціальних координат, які задаються сукупністю соціальних груп та позицій всередині кожної з них. Для вченого соціальний статус прямо залежний від місця проживання, адже переміщення по соціальній драбині може набувати реальних дій, як-от при підвищенні статусу люди переїжджають у кращі та більш престижні райони.

Загалом П. Сорокін розглядав категорію соціального простору як базисне поняття для побудови теорій соціальної мобільності та соціальної стратифікації.

Просторову проблематику розкриває О. Філіпов [14, с. 18] і аналізує спадок Г. Зіммеля, який розглядав суспільство не тільки як суб'єктивну сутність, але і певну об'єктивну схему, а також вважає, що суспільство пропонує людям анонімні місця, які можуть бути заповнені індивідами відповідно до їхнього внутрішнього «поклику», кваліфікації. Кожна особистість у просторі міста займає позицію та обирає вид діяльності, до яких вона має покликання, а також культурний імператив: шукати їх, доки не знайдеш [5, 6].

Деякі елементи опису соціальної структури суспільства та її «просторового» осмислення знаходяться в роботах Т. Парсонса, К. Девіса, У. Мура зазначали, що кожна соціальна група, спільнота мають займати певне місце в соціальній структурі, що визначається становищем в ієрархії за рівнем престижу і влади, а отже, його місце можна уявити як позицію в певному соціальному просторі. Розміщення індивідів у такому просторі визначає соціальну рівновагу

в суспільстві [1, с. 88]. Натомість, на засадах аналізу топологічної теорії П. Бурд'є, соціальний світ можна зобразити у формі багатовимірного простору, побудованого за принципом диференціації й розподілу, який сформований сукупністю властивостей, що діють у конкретному соціальному просторі і здатні надавати його власникові силу і владу [1, с. 55-56].

У соціології соціальний простір можна умовно розглянути як декартову систему координат, в якій усі точки є статусами, причому горизонтальною віссю є соціальний склад населення, а вертикальною – соціальна стратифікація. Узгодженість структурних елементів простору детермінована соціальними інститутами, що регулюють процеси мобільності соціальних суб'єктів (індивідів, груп, страт) сукупністю правил поведінки, норм, санкцій тощо. Завдяки соціальним інститутам відбувається згуртування прагнень, дій, відносин індивідів, що в цілому забезпечує соціальну стабільність суспільства, а також забезпечення зв'язків, спілкування, взаємодії між людьми за рахунок певної організації їхньої спільної життєдіяльності. Встановлено, що вищої стратифікаційної осі завдяки процесам соціальної мобільності можна досягти в добре розвинутому просторі. Іншими словами, стратифікацію можна визначити як ієрархічно організований простір статусів і груп, а соціальну мобільність – як рух в цьому організованому просторі [2, с. 12]. В цьому випадку місто розглянуто як підсистему соціально-просторової організації суспільства, в якому й відбуваються процеси мобільності.

Термін «соціально-просторова організація міст» включає не лише взаємне розміщення об'єктів на території міста, але і спосіб їх структуризації і використання фізичного простору міста в цілому (як і ким воно розділене, організоване і використане – як в архітектурному аспекті, так і соціально-економічному) [9, с. 25].

Отже, місто як підсистему соціально-просторової організації суспільства слід розглядати як єдність соціального складу населення та ієрархічно організованого простору статусів і груп, які постійно відтворюються завдяки процесам соціальної мобільності.

Аналізуючи концептуальні підходи до вивчення проблем соціології міста, можна зосередити увагу на економічній і соціокультурній парадигмах, які різняться своєю актуалізацією проблематики [3,4,13].

Економічна парадигма розглядає місто в першу чергу як результат історичного процесу економічного розвитку соціальної системи, як місце концентрації виробництва і розподілу суспільної праці. Натомість соціокультурна парадигма розглядає процеси виникнення і розвитку міста з позицій соціокультурного детермінізму, концентруючи увагу на культурно-історичних умовах виникнення міст.

Місто з позицій даної парадигми постає як соціокультурна гетерогенність, що складається із представників різних соціальних прошарків і культурних орієнтацій. Така специфіка міста створює умови для формування і виокремлення специфічних міських спільнот, які відрізняються за своєю символічною й організаційною культурою [10, с. 47].

Ці напрямки сприяли розвитку сучасних неомарксистських та неовеберіанських традицій. У межах неомарксистського підходу, місто розглядається як просторовий вираз протиріч певного способу виробництва [15]. Натомість у неовеберіанській традиції наголошено на аналізі політичних і управлінських процесів, боротьбі різних соціальних груп за контроль, впровадження новітніх технологій.

Традиція соціологічних досліджень міста зосереджується в Чиказькій соціологічній школі. Дана концепція стала теоретичною реакцією на різноманіття соціальних проблем, що охопили місто на початку та в середині ХХ ст. і постала як своєрідний синтез біологічної, соціальної і культурної методології в аналізі проблем міського розвитку. Основною характерною рисою Чиказької школи соціології стало поєднання емпіричних соціологічних досліджень міста з теоретичними узагальненнями, спрямованість на вирішення конкретних практичних проблем.

В умовах функціонування багатуокладної економіки, формування нових економічних відносин, місто розглядається крізь призму різних сучасних концептуальних підходів. Деякою мірою умовно можна поділити їх на п'ять груп: економічний, соціально-економічний, функціональний, екологічний та соціологічний підходи [9, с. 32]. Економічна концепція міста ґрунтується на тому, що місто відіграє ключову роль у територіальному поділі праці і є середовищем зосередження населення і підприємств різних галузей промисловості. Натомість соціально-економічна концепція виходить з того, що закономірності формування і розвитку міст визначаються не стільки територіальним поділом праці, скільки соціально-економічним і політичним ладом суспільства. Функціональна концепція міста обґрунтовується переважно фахівцями містобудівниками та базується на визначенні його функціональної спеціалізації. Прихильники екологічної концепції розглядають місто як своєрідну екологічну систему, ланки якої мають перебувати в стані динамічної рівноваги. Всі наведені концепції міст, зважаючи на їхні найважливіші аспекти, відіграють свою роль у розвитку міських соціально-економічних комплексів, де соціальний комплекс забезпечує добробут, відтворення та якість життя, а економічний комплекс – його матеріальну основу. Зокрема, у рамках соціологічного підходу місто розглянуто як структурований простір, в якому трансформаційні

зміни в суспільстві привели до інтенсифікації різних форм мобільності соціальних суб'єктів; зміни якісного і кількісного складу соціально-професійних груп; поглиблення просторової поляризації; формування нової моделі розселення, сегрегації тощо.

Проте необхідно зауважити, що дослідження змін у системі розміщення населення в містах зумовлено низкою проблем. По-перше, без стабільної і чітко вираженої соціальної структури в суспільстві, що трансформується, неможливо спроектувати її на міський простір, як це прийнято в соціоструктурному підході. По-друге, є проблема відносно слабкої кореляції між місцем проживання і соціальним статусом індивідів, що робить неприйнятними традиційні для західної соціології методики вивчення процесів соціальної мобільності [9, с. 34].

Соціологічні дослідження трансформації соціального простору міста сьогодні концентрують у собі здобутки соціогуманітарних дисциплін [11]. Зміни міських процесів є об'єктом вивчення класичної соціології, поступово еволюціонують від досліджень соціальних аспектів урбанізації та їх впливу на діяльність окремих індивідів і спільнот до формування самостійної міської проблематики. В останньому випадку соціальний простір міста виступає не фоном, на якому розгортається життя спільнот і суспільств, а чинником, рушієм і механізмом соціальних перетворень.

Напрацювання класиків соціологічної науки стали підґрунтям для подальшого розвитку соціологічного аналізу міста, визначили напрямки розвитку досліджень щодо факторів трансформації соціального простору міста. Проте складно чітко розмежувати ці фактори впливу, оскільки трансформація відбувається на різних рівнях — від мікро, індивіда, мезо — міських спільнот, макро — соціуму міста, до мега — глобальних механізмів змін, які перебувають у постійній взаємодії та при процесах трансформації мають більше чи менше значення.

На основі розгляду соціологічних теорій розвитку міста основні фактори трансформації на мікрорівні досліджують М. Вебер та Л. Вірт, на впливі процесів формування міських спільнот наполягає Ф. Тьонніс та Г. Зіммель, особливості міських процесів підкреслюють Е. Дюркгайм, Р. Парк та Д. Гарві, загальносуспільні та глобальні фактори змін лежать в основі інтерпретацій К. Маркса та Е. Берджеса. Даний поділ є умовним, і дослідники частіше звертаються до комплексного аналізу змін. Зокрема, стратифікаційний аспект характеризується такими чинниками, як масова маргіналізація, зміна системи стратифікації, формування нового профілю соціальної структури з появою нових маркерів тощо.

Сучасні радикальні перетворення в місько-

му середовищі дають змогу зробити висновок про те, що трансформування соціально-просторової організації міста – один з важливих соціальних процесів, який торкається всіх сфер життя суспільства. Соціологи, аналізуючи просторову організацію міста, виходять з її самодостатності і первинності стосовно соціальних характеристик того чи іншого її структурного елемента.

Отже, місто є своєрідним соціокультурним середовищем, що охоплює соціальний світ, матеріальні та духовні умови становлення, існування, розвитку та діяльності індивідів. Воно формує відповідний соціально-психологічний тип особистості, наділений ознаками: раціональністю, мобільністю, готовністю до змін, умінням поєднати власні інтереси з інтересами інших, здатністю долати труднощі.

Соціокультурна ситуація в сучасному місті має тенденцію до ускладнення, з одного боку, засвідчує соціальний прогрес, з іншого – породжує безліч проблем для людини. Можна стверджувати, що в соціальній структурі міста переважають тенденції, характерні для всього суспільства, – поглиблення соціальної диференціації і розшарування. Істотну роль у змінах соціальної структури міста відіграє соціальна мобільність, яка проявляється у зміні індивідом соціального статусу; його входженні в нове середовище; набутті нових статусів і ролей; зміні місця проживання, що тісно пов'язано з процесами міграції та урбанізації.

В умовах кризової ситуації одним із важливих напрямків досліджень є вивчення стратифікованого соціального простору сучасного міста, в якому приналежність до групи, верстви чи страти визначається за наявністю соціокультурного потенціалу, який відображає рівень освіти, кваліфікації, професіоналізму індивідів, особливості способу й якості життя; соціального престижу, що є концентрованим віддзеркаленням названих вище ознак; політичного потенціалу, який виявляється в обсязі владних і управлінських функцій; економічного потенціалу, що виявляється в масштабах власності, доходів і рівня життя.

Висновки. Отже, підсумовуючи, можна сказати, що концепт соціального простору розглянуто як теоретичну модель структурування суспільства, в якій виділено горизонтальний і вертикальний зрізи, узгодженість яких детермінована соціальними інститутами, завдяки яким відбувається згуртування прагнень, відносин, дій індивідів, що в цілому забезпечує соціальну стабільність суспільства.

В соціальному просторі горизонтальна вісь виступає як соціальний склад статусно-професійних груп. Якщо ті ж групи розташувати по вертикалі по мірі їхніх нерівних доходів, влади, освіти й престижу, то йдеться про соціальну стратифікацію як ієрархічно організований простір статусів і груп, а соціальна мобільність – рух, переміщення у цьому організованому просторі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бурдые П. Социология политики [Текст] / П. Бурдые [пер. с фр.; сост., общ. ред. и предисл. Н.А. Шматко]. – М.: Socio-Logos, 1993. – 336 с.
2. Добренков В.И., Кравченко А.И. Социология: В 3 т.: Социальные институты и процессы [Текст] / В.И. Добренков, Я.И. Кравченко – М.: ИНФРА-М, 2000. – Т.3 – 520 с.
3. Дюркгайм Э. О разделении общественного труда [Электронный ресурс] / Э. Дюркгайм // Западно-европейская социология XIX-начала XX веков. – М., 1996. – С. 256-309. – Режим доступа: http://www.ckr.ru/biblio/d/dur_labour.htm
4. Зиммель Г. Большие города и духовная жизнь [Электронный ресурс] / Г. Зиммель // Логос. – 2002. – № 3-4. – Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/logos/2002/3/zim.html>.
5. Зиммель Г. Как возможно общество? [Текст] / Г. Зиммель // Социологический журнал. – 1994. – №2. – С.101-114.
6. Зиммель Г. Социальная дифференциация. Социологические и психологические исследования [Текст] // Избранное. Созерцание жизни / Г. Зиммель. – М.: Юристъ, 1996. – Т.2. – С. 301–465.
7. Коваліско Н.В., Савчинський Р.О. Сучасне українське суспільство: стратифікаційний вимір великого міста [Текст] / Н.В. Коваліско, Р.О. Савчинський. – Львів: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 234 с.
8. Мусиездов А.А. Социальная трансформация сквозь призму изменения идентичностей в украинском обществе [Текст] / А.А. Мусиездов // Посткоммунистические трансформации: векторы, направления, содержание; ред. О.Д. Куценко и др. – Х.: 2004. – 418с.
9. Сенюра О.В. Специфіка та тенденції розвитку сучасного міста в соціологічному дискурсі [Текст] / О.В. Сенюра // Український соціум: науковий журнал. – 2009. – 3 (30). – С. 25-36.
10. Соболевська М.О. Основні соціологічні концепції міста [Текст] / Соболевська М.О. // Л. В. Малес [та ін.] Соціологія міста: навчальний посібник. — Донецьк : ДонДУУ, 2010. — С. 44-64.
11. Сорока Ю.Г. Соціокультурні зміни міста як міждисциплінарна проблема [Текст] / Ю.Г. Сорока // Збірка наукових праць учасників Харківських соціологічних читань. Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. — 2008. — С. 454-456.
12. Сорокин П.А. Социальная мобильность [Текст] / П.А. Сорокин; [пер. с англ. М.В. Соколова]; под ред. В.В. Сапова. – М.: Academia, 2005. – XX. – 588 с.
13. Теннис Ф. Общность и общество: Основные понятия чистой социологии [Текст] / Ф. Теннис; [пер. с нем.

Д.В. Складнева]. – СПб.: Владимир Даль, 2002. – 451 с.

14. Филиппов А.Ф. Социология пространства [Текст] / А.Ф. Филиппов. – СПб: «Владимир Даль», 2008. – 285 с.

15. Szelenyi I. Cities under Socialism – and After [Text] / I. Szelenyi // Cities After Socialism: Urban and Regional Change and Conflict in Post-Socialist Societies. Ed. by G.Andrusz, M.Harloe and I.Szelenyi. – Blackwell Publishers, 1996. – P. 286-317.

Стаття надійшла до редакції 22.05.2015

REFERENCES:

1. *Burd'e P.* Sotsyolohyya polityky (Sociology of Politics). Moscow, 1993, 336 p.
2. *Dobrenkov V.I., Kravchenko A.I.* Sotsiologiya: V 3 t.: Sotsialnye instituty i protsessy (Sociology: The Social institutions and processes). Moscow, 2000, 520p.
3. *Dyurkgaym E.* O razdelenii obschestvennogo truda (On the division of social labor). Moscow, 1996, 256-309 p. Regime to access: http://www.ckp.ru/biblio/d/dur_labour.htm
4. *Zimmel G.* Bolshie goroda i duhovnaya zhizn (Big cities and spiritual life). Logos, 2002, no 3-4. Regime to access: <http://magazines.russ.ru/logos/2002/3/zim.html>.
5. *Zimmel G.* Kak vozmozhno obschestvo? (How can society?). *Sotsiologicheskij zhurnal*. 1994, no 2, pp.101-114.
6. *Zimmel G.* Sotsialnaya differentsiatsiya. Sotsiologicheskie i psihologicheskie issledovaniya (Social differentiation. Sociological and psychological studies). Moscow, 1996, pp. 301-465.
7. *Kovalisko N.V., Savchinskiy R.O.* Suchasne ukrainske suspilstvo: stratifikatsiyniy vimir velikogo mista (Modern Ukrainian Society: stratification dimension big city). Lviv, 2008, 234p.
8. *Musiezdov A.A.* Sotsialnaya transformatsiya skvoz prizmu izmeneniya identichnostey v ukrainskom obschestve (Social transformation through the prism of identity change in Ukrainian society). Kharkov, 2004, 418 p.
9. *Senyura O.V.* Spetsyfika ta tendentsiyi rozvytku suchasnoho mista v sotsiolohichnomu dyskursi (The specifics and trends of the modern city in the sociological discourse). *Ukrayins'kyi sotsium: naukovyy zhurnal*. 2009, pp.25-36.
10. *Sobolevs'ka M.O.* Osnovni sotsiolohichni kontseptsiyi mista (The basic sociological concepts city). Donetsk, 2010, pp. 44-64.
11. *Soroka Yu.H.* Sotsiokul'turni zminy mista yak mizhdystsyplinarna problema (Social and cultural changes of the city as an interdisciplinary problem). Kharkov, 2008, pp.454-456.
12. *Sorokin P.A.* Sotsialnaya mobilnost (Social mobility). Moscow, 2005, 588 p.
13. *Tennis F.* Obschnost i obschestvo: Osnovnyie ponyatiya chistoy sotsiologii (Obschnost and society: basic concepts chystoy sociology). 2002, 451p.
14. *Filippov A.F.* Sotsiologiya prostranstva (Sociology of space). 2008, 285p.
15. Szelenyi I. Cities under Socialism – and After. Cities After Socialism: Urban and Regional Change and Conflict in Post-Socialist Societies. Blackwell Publishers, 1996, pp. 286-317.

Сенюра Оксана Володимирівна - кандидат соціологічних наук, викладач
Технологічний коледж Національного університету «Львівська політехніка»
Адреса: 79031, м. Львів, вул. Дем'янська, 15
E-mail: senyraoksana@mail.ru

Senyura Oksana Volodymyrivna – PhD in sociology, lecturer
Technology college of Lviv polytechnic national university
Address: 15, Demyanska Str., Lviv, 79031, Ukraine
E-mail: senyraoksana@mail.ru